

Vår dato: 22.01.2006 Vår referanse: 07-01

Deres dato: Deres referanse:

Saksbehandler:
Berit Hyllseth

Nærings- og handelsdepartementet
Postboks 8014 Dep
0030 Oslo

Stortingsmelding om innovasjon – invitasjon til å komme med synspunkter

Vi viser til brev av 21.12.2006 der statsråd Dag Terje Andersen inviterer til å komme med synspunkter i forbindelse med den planlagte stortingsmeldingen som skal legges frem våren 2008. På grunn av kort tidsfrist har UHR ikke hatt anledning til å innhente innspill fra medlemsinstitusjonene. Saken har imidlertid vært drøftet i UHRs forskningsutvalg på møte den 12. januar. UHR vil i denne omgang komme kort inn på noen sentrale problemstillinger for sektoren, og ber om å bli kontaktet ved eventuelt behov for utdyping.

UoH-sektorens rolle i innovasjonssystemet

Nyskaping og innovasjon skjer for en stor del i små og store bedrifter. Som leverandører av viktig humankapital og kunnskap som kan anvendes i forbedring av produkter og prosesser, er universiteter og høyskoler likevel sentrale aktører. Universitetenes og høyskolenes viktigste bidrag til innovasjon er gjennom forskningsbasert utdanning, forskning og formidling, og slik bør det fortsatt være. De beste grunnforskingsmiljøene er også arnesteder for innovasjon. Fornyelse og verdiskapning i nærings- og samfunnsliv er derfor avhengig av den spisskompetansen som finnes i våre forskningsmiljøer og Universitetene har følgelig en viktig rolle når det gjelder kunnskapsdeling med næringslivet. Samtidig har UoH-institusjonene fått nye, viktige oppgaver knyttet til å sikre at anvendbare forskningsresultater patenteres og kommersialiseres, og på denne måten kommer samfunnet til nytte.

Det er i flere sammenhenger skapt et inntrykk av at norske utdannings- og forskningsinstitusjoner ikke er gode nok til å få til samarbeidsrelasjoner med lokale aktører, jf. blant annet i OECD-rapporten ”Thematic Review of Tertiary Education” fra september 2006 hvor det står:

”Norwegian universities and university colleges need to improve the ways in which they reach out and create arenas for interchange between their staff and industry. (s. 34).

UHR er ikke utvetydig enig i denne konklusjonen. Mange tiltak er i gang, og utfordringen tas på alvor i hele sektoren.

UHR har videre merket seg at statsråden ikke har bedt om innspill fra de vitenskapelige og de statlige høyskolene. Mange av de statlige høyskolene spiller en viktig rolle i de regionale innovasjonssystemene. De vitenskapelige høyskolene har samme nasjonale oppgaver på sine områder som universitetene. Tiltak som ytterligere stimulerer samspillet mellom statlige høyskoler, regionale myndigheter og næringsliv vil kunne bidra til samspillet får enda større kraft og driv.

Behov for økt samspill og koordinering

Forskningsbasert innovasjon realiseres gjennom et samspill mellom forskningen selv, virkemiddelapparatet, eksisterende næringsliv og investorer. Innhold og omfang av samarbeid kan variere fra institusjon til institusjon, avhengig av hvilken spisskompetanse og hvilke hjelpeapparat institusjonene har til rådighet. Det er fortsatt et stykke frem til at dette samspillet fungerer optimalt, og UoH-institusjonene ønsker å bidra aktivt til at det skal skje. En måte å styrke den regionale samordningen kan være at det etableres regionale arbeidsgrupper og møteplasser rundt universitetsbyene, der de statlige høyskolene også bidrar inn i nettverket. En ny stortingsmelding bør se nærmere på hvordan nasjonale programmer og tiltak kan støtte opp om slik nettverksorganisering.

UHR ser det slik at regionalt næringsliv (som i prinsippet omfatter alt næringsliv i Norge) har behov for den beste kunnskapen som er tilgjengelig i nasjonen, og at det derfor er nødvendig at et bedriftsprosjekt kan trekke på kunnskap i et nasjonalt nettverk. Regionene kan aldri bli "selvforsynt" med all kunnskap som næringslivet der har behov for. Derfor må også kunnskapsinstitusjoner med nasjonale roller kunne være en del av nettverksstrukturen i de regionale samhandlingsarenaene.

Følgelig trenger vi og insentiver som stimulerer til å bygge landslag mellom nasjonale og regionale institusjoner - velfungerende landslag er en forutsetning for at regionalt næringsliv får best mulige utviklingsmuligheter. De regionale institusjonene bør dyktiggjøre seg i to roller: egenutvikle kunnskap fokusert på regionale behov og være noder for formidling av kunnskap via nasjonale nettverk. Både Forskningsrådet, Innovasjon Norge og andre aktører bør utvikle insentiver for å etablere slike nasjonale nettverk. I dagens systemer er det mangel på slike insentiver; de fleste insentiver er av konkurransetypen, noe som snarere skaper barrierer mot etablering av nasjonale nettverk.

Nasjonale satsinger og virkemidler for innovasjon bør i større grad enn i dag samordnes på tvers av politikkområder med utgangspunkt i områder der Norge har særlige fortrinn. På samme måte bør de ulike sektordepartementenes forskningssatsninger også koordineres på tvers av departementene. Det er fortsatt behov for å skape nye arenaer for nettverk og samvirke mellom utdannings- og forskningsinstitusjoner og samfunns- og næringsliv. UoH-institusjonene må følge opp ambisjonene for økt innovasjon både gjennom å stimulere egne miljøer og ikke minst skape flere møteplasser for innovasjon med næringslivet rundt. Stimuleringstiltak for nettverksbygging og nye arenaer for samarbeid mellom institusjoner og fagmiljøer bør derfor inngå blant virkemidlene for å stimulere til økt innovasjon. Slike nettverk gir også muligheter for mer målrettet formidling av forskningsresultater som kan bidra til nyskaping, og for å se nye muligheter i grenseflatene mellom fag.

I internasjonal sammenheng har Norge en stor instituttsektor. Selv om mange forskningsinstitutter har tett samvirke med næringslivet, har koplingen opp mot universiteter og høyskoler tradisjonelt vært for svak. En helhetlig innovasjonspolitikkk bør vektlegge økt samarbeid mellom flere politikkområder og sektorer, herunder UoH-institusjoner og forskningsinstitutter. Som virkemiddel for å stimulere til økt samspill, kan krav fra Forskningsrådet om samarbeid mellom UoH-sektor, forskningsinstitutt og/eller næringsliv være et aktuelt å stille som forutsetning for bevilgninger som har nyskaping som formål.

Ivaretagelse av immaterielle rettigheter (IPR)

Universiteter og høyskoler har i dag anledning til å overta retten til næringsmessig utnyttelse av patenterbare oppfinnelser gjort av ansatte. Lovendringen legger et stort ansvar på institusjonene, som allerede er i gang med å etablere administrative rutiner og opplæring for å håndtere de nye oppgavene. Det er viktig at institusjonenes kommersialiseringsapparat virker tjenlig både for den enkelte ansatte og for institusjonen – også når det gjelder rettighetsspørsmål. Et godt administrativt system for ivaretagelse av immaterielle rettigheter vil gjøre institusjonene til profesjonelle samarbeidspartnere for eksterne kontraktspartnere og medvirke til at universiteter og høyskoler fremstår som attraktive i konkurransen om forskningsmidler og i rekrutteringen av kvalifiserte studenter og forskere. Fortsatt er det imidlertid behov for å tydeliggjøre ulike roller i et samarbeid og å legge til rette for at partene gjensidig anerkjenner premissene for fordeling av immaterielle rettigheter. At institusjonene får de immaterielle rettighetene til sine forskningsresultater, også de som er resultat av eksternt finansiert virksomhet, er viktig av to grunner: 1) Det sikrer at universitetene har mulighet til videre forskning basert på resultatene. 2) Det gir mulighet for bredest mulig anvendelse av resultatene i ulike markeder/anvendelsesområder.

Når bedrifter bidrar med finansiering er det en selvfølge at de får rettigheter i forhold det bidrag de yter, at deres bakgrunns-IP beskyttes, at deres konkurrenter ikke får tilgang på resultatene, og at de under mange omstendigheter kan få eksklusive rettigheter innenfor sitt virksomhetsområde. Samtidig er det viktig at resultatene kan finne anvendelse i andre områder, som ikke er i konkurranse med de opprinnelige industrideltakerne.

Disse aspektene vil kunne ivaretas godt med institusjonene som rettighetshaver. Universitetene og Forskningsrådet har nå satt i gang et samarbeid for å avklare roller og rettighetsregimer som forhåpentligvis vil kunne komme alle forskningsaktørene til gode. Det er viktig at Næringsdepartementet bidrar til å få dette på plass, og til at det får aksept blant alle aktører.

Med vennlig hilsen

Ola Stave
generalsekretær

Berit Hyllseth
seniorrådgiver